İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmemesi ve Ceza Uygulaması

T.C. Ticaret Bakanlığı - İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmemesi ve İthalatta Kambiyo Açısından Ceza Uygulaması

İHRACAT BEDELLERİNİN YURDA GETİRİLMEMESİ VE İTHALATTA KAMBİYO AÇISINDAN CEZA UYGULAMASI

ÖZET: Dış alım(ithalat) ve dış satış(ihracat) işlemlerinde gümrük mevzuatı yanında, kambiyo mevzuatının da uygulanması zorunludur. Bunun yanında, Gümrük mevzuatındaki kabahatlere verilecek para cezaları ile kambiyo mevzuatında kıyaslama yapılması gerekir. Gümrük mevzuatına göre gümrük kıymetine girmediği ve kaçakçılıkla mücadele kanununda suç olmadığı tespit edilen kıymetlerin, kambiyo mevzuatı, gümrük mevzuatı, suç gelirlerinin aklanması kanunu ve hatta mali mevzuat açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Kambiyo mevzuatının çok çeşitli ve dağınık mevzuatı kapsaması işin doğası gereği çeşitli idareleri ve hatta yargıyı ilgilendirmektedir. 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununda idari para cezasını verme yetkisi savcılıklardadır. Bu yazı ihracat bedellerinin süresi içinde getirilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlardan hareketle, ihracat bedellerinin yurda getirilmesinde ve ithalatta ceza uygulamasını ve dikkat edilmesi gereken hususlara ışık tutmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo, ithalat, ihracat, kaçakçılık, kabahat, içtima kaidesi.

I. GİRİŞ

İhracat ve ithalat arasındaki dengesizlik ve diğer nedenlerle, döviz karşısında Türk Parası değerinin önemli ölçüde düşmesi; faizlerin yükselmesi, yatırımların azalması, enflasyon, stagflasyon gibi Ülkemiz ekonomisine yapabileceği olumsuz etkiler yanında, ilgililerin fahiş karlar elde edilmesi veya büyük zararlara uğramasına da neden olmaktadır.

Bunun yanında, dövizin arz talep dengesinde olması gerekenden düşük kalması, herkesin bildiği gibi ithalatı artırırken, ihracatçının gelirlerini azaltmaktadır.

Hukuki açıdan bakıldığında ise, Türk Parası kıymetini koruma sanıldığı gibi sadece kambiyo mevzuatı ile ilgili değildir. Gümrük mevzuatı, mali mevzuatı, ceza hukuku, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Kabahatler Kanunu, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun gibi çok geniş bir alanı ilgilendirmektedir.

II. 1567 SAYILI YASADAKİ PARA CEZALARININ KAÇAKÇILIK VE İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİYLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1567 sayılı yasa hükümlerine dış ticaret ve para cezası açısından bakıldığında, iki ana hükmün olduğu görülmektedir. Birincisi 1567 sayılı kanunda yazılı değerlerin izinsiz olarak yurda sokulması ya da yurttan çıkarılması diğeri de, İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunulmasıdır.

Bu noktada, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanun'un 3/9 uncu maddesine göre; Formun Üstü

"İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır."
Hükmünden hareketle 4458 sayılı Kanunu hükümlerine göre ceza uygulanacaktır.

5607 sayılı Kanunun 3/9 uncu maddesi metninde yer alan "sadece" tabirinden hareketle Gümrük Kanunu'ndaki ceza dışında şartları oluşsa bile, başka bir kanunlardaki cezaya gidilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Madde metninde yer alan "sadece" "*Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde"* olay suç olmakla birlikte, cezasının Gümrük Kanununa göre verileceği ve suçun ceza açısından kabahate dönüştürülmüş olduğu görülmektedir.

Bu konuda üzerinde durulması gereken bir mesele de; 5607 sayılı kanunun 3/9 maddesi hükmünde yer alan *"Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde"* hükmündeki fark kadar döviz ya da Türk Lirasının 1567 sayılı Kanun 3'ncü maddesinde yer alan *"..Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır..."* hükmü kapsamında, döviz ya da Türk Lirasının ihracat bedeli gibi gösterilerek izinsiz olarak yurda getirilmiş olup olmadığının ya da *"İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, yurda getirmekle yükümlü oldukları veya kaçırdıkları kıymetlerin rayiç bedeli kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir."* hükmü kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Böyle bir durumda 1567 sayılı kanununun yukarıda tam metni verilen "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde..." hükmü nedeniyle 1567 sayılı yasaya göre ceza verilemeyeceği kanaatindeyiz.

1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Konuma Kanunun Maddesinin 1 inci maddesine bakıldığında; *"Kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarayan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk Parasının kıymetinin korunması zımnında kararlar ittihazına Cumhurbaşkanı salahiyetlidir."*

Ancak, yurt dışına ihraç edilen eşya kıymeti düşük gösterilmiş ise, İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacı güdülemeyeceğinden, olay 5607 sayılı yasanın 3/9 uncu maddesinde tanımlanan fiile girmeyecektir. Yurt dışına ihraç edilen eşya kıymeti düşük gösterilmesinin amacı, ihracat bedelinin yurda getirilmesi gereken miktarının bir kısmının yurt dışında bırakılması ya da kurumlar vergisi ve gelir vergisinin eksik ödenmesi olabilir. Bu durumda olayın Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve Gümrük Kanununa göre değerlendirilmesi gerekmez. 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu ve 213 sayılı

vergi Usul Kanunu açısından konunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Hangi yaptırımın uygulanacağına içtima kaideleri dikkate alınarak karar verileceğine kuşku yoktur. İçtima işlenen bir fiil ile birden fazla kanunun maddesini ihlal eden kişi hakkında en ağır cezanın uygulanmasıdır.

Diğer taraftan, 1567 sayılı yasada 5607 sayılı yasadan bahsederken, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre vergi zıyaı cezalarından bahsedilmemektedir. Oysa, bazı özel durumlarda, 1567 sayılı yasaya göre işlem yapılırken aynı zamanda kurumlar vergisi ve gelir vergisi açısından da değerlendirme yapılması gerekir. Hatta çoğu zaman 213 sayılı yasaya muhalefet etmek amacıyla ihraç eşyasının bedeli düşük gösterilmiş olabilir.

Bazı özel durumlarda, hukuk normunun tespiti her zaman kolay olmamakta ve uygulanmasında sorunlar yaşanabilmektedir. Bu tür durumlarda, normlar hiyerarşisi yanında, doktrin ve yargı içtihatları ile birlikte bir değerlendirme yapmak gerekir. Aynı zamanda aynı olayı düzenleyen eşit hukuki statüdeki iki norm birbiriyle çeliştiği takdirde, genel hüküm ve özel hüküm ilişkisi, önceki düzenleme sonraki düzenleme ve özel hüküm genel hüküm ilişkilerine de bakılmak suretiyle, söz konusu olaya uygulanacak hukuk normu tespit edilmektedir.

Konumuzla ilgisi bakımından bakılacak olursa; Formun AltıFormun Üstü 5326 sayılı Kabahatler Kanunu bir çerçeve kanun olup, bazı istisnalar dışında Gümrük Kanunu'na da uygulanmaktadır. Bu bağlamda, 1567 sayılı kanun açısından da uygulanması gereken bir kanundur. Kabahatler Kanunu idari yaptırımların kanunda açık hüküm olması halinde, Cumhuriyet Savcılıkları tarafından verilebileceğini düzenlemiştir.

1567 sayılı yasada cezanın Cumhuriyet Savcılıkları vereceği açıkça düzenlenmiştir. Savcılığın idari para cezası verme kararı üzerine kararın tebliğinden itibaren Kabahatler Kanunu'nun 27 maddesine göre; 15 günlük yasal süre içerisinde Sulh Ceza Mahkemesine itiraz edilebilir.

Kabahatler Kanununun 24 üncü maddesine göre; *"(1) Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idarî yaptırım kararı verilir."* Hükmü nedeniyle adli ceza yargılamasında Hâkim olayın adli boyutunun olmadığına, ancak kabahat olarak nitelendirilmesi gerektiğine karar verir ise, idari ceza da verebilecektir.

Bilindiği üzere, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun içtima başlıklı; 15/1 maddesine göre; *"(1) Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari*

para cezası öngörülmüşse, en ağır idari para cezası verilir. Bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idari para cezasından başka idari yaptırımlar da öngörülmüş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir." hükmünden görüleceği üzere, işlenen bir fil ile 4458 sayılı Gümrük Kanununa kabahatlerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hakkındaki kabahatlerin ve 1567 sayılı kanundaki kabahatlerin işlenmiş olması halinde şartları oluşmuş ise, hangisi ağırsa onun verileceğidir.

11/4/2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6455 sayılı Kanun ile 5607 sayılı Kanunda düzenlenen kabahatler 4458 sayılı Gümrük Kanununa aktarılmıştır.

Bu yasal düzenleme karşısında, 5607 sayılı Kanundan 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na aktarılan kabahatleri işleyenler hakkında, şartları varsa ve 1567 sayılı Kanundaki para cezasından daha az olması halinde, 1567 sayılı yasadaki para cezasının verilmesi gerekir. Bakıldığında görüleceği üzere, her olaya uymasa da Gümrük Kanununa aktarılan kabahat fiillerindeki para cezalarının hemen hemen hepsi 1567 sayılı yasadaki para cezalarından daha ağır olduğundan Gümrük Kanunu'ndaki para cezalarının uygulanması gerekecektir.

5326 sayılı Kanunun 15/3 madde metnine göre, *"Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir."* Hükmüne göre 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre suç olarak tanımlanmış bir fiilden dolayı artık idari yaptırım uygulanamayacağı açıktır.

III. İTHALATTA TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA KANUNU

5607 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin birinci fıkrasında; *"Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır"* belirtilen "eşya" kavramı, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 3/21'inci fıkrasına göre, her türlü madde, ürün ve değeri ifade etmektedir. Suçun konusu her tür eşyadır.

Ancak, yurda girişi kanun ile yasaklanmış eşyalar (5607 sayılı Kanun md. 3/7), yolcuların beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan ticari mahiyetteki eşyalar (5607 sayılı Kanun md. 6/4), Yolcuların, gümrük mevzuatına göre kişisel ve

hediyelik eşya kapsamı dışında olup beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan ya da başkasına ait olduğu halde kendi eşyasıymış gibi gösterdikleri eşya (Gümrük Kanunu md. 235/3), ithal vergilerinden muaf eşyalar (Gümrük Kanunu md.239/1) kanaatimizce 5607 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmeyeceklerdir.

Gümrük Kanunu'nun 239 uncu maddesine göre; *"-1. İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı 33 üncü madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkaranlar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır.*
(Ek fıkra: 28/03/2013-6455 S.K./16. md) Gümrük vergileri ödenmek suretiyle ihraç edilebilen eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın veya gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkaranlara eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra bu vergilerin iki katı idari para cezası verilir."

Gümrük Kanunu'nun 239 uncu maddesinde tanım kabahat fiili, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3 üncü maddesi 1 inci fıkrasına göre; " (1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır." Şeklinde ifade edilen, hükmü ile aynı alanı düzenleyen özel bir hükümdür.

Eşyanın muaf olması halinde, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre işlem yapılmayacaktır. Böyle bir durumda, verilecek ceza açısından, 1567 sayılı Kanununa göre ya da Gümrük Kanununa göre ceza verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekecektir.

Bir fiil ile birden fazla kabahat işlenmiş olması halinde, cezayı değerlendiren kolluk gücü, idare, ya da ilgili cumhuriyet savcılığı Kabahatler Kanununun 15 inci maddesi 1 inci fıkrasında*; "Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idarî para cezası öngörülmüşse, en ağır idarî para cezası verilir. Bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idarî para cezasından başka idarî yaptırımlar da öngörülmüş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir."* Şeklide ifade edilen içtima kaidesi gereği hangi fiil ağır ise, yetki

durumuna göre işlem yapacak ya da yetkili yere gönderecektir.

Türk parası ve Türk parası ile ödemeyi sağlayan belgelerde 25.000 Türk Lirası, dövizde ise 10.000 Avro ve eşiti efektif üzeri miktarın Nakit Beyan Formu ile gümrük idaresine beyan edilmesi zorunluluğuna uyulmaması halinde, aşağıda yer alan Yargıtay 19 Mahkemesinin kararında da görüldüğü gibi, Mahkemeler ya da Cumhuriyet Savcıları "beyanda bulunmamasını" mevcut ve genel izin dışında kaldığından döviz ya da Türk Parasını izinsiz yurt dışına çıkarma olarak değerlendirerek, 1567 sayılı kanunun 3 maddesinde yer alan "Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması" olarak kabul ederek hüküm verebilecektir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında bakıldığında; Gümrük Kanununun 239. madde metindeki kabahat fiili işlenirken, eşya dışında bir de para hareketinin olması kaçınılmazdır. Bilindiği gibi İthalat transfer bedelleri ancak bankalar aracığıyla gerçekleştirilebilir. Eşyayı izinsiz olarak ithal ve ihraç edenlerin döviz ya da Türk Parası transferini ithalat ya da ihracatla ilişkilendirerek "izinli olarak" bankalardan ithalat ya da ihracat bedeli olarak gerçekleştirmesi beklenemeyeceğinden kanaatimizce olayda, 1567 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde "...*Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise... eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır...*" hükmüne de aykırı hareket edip etmediklerinin de değerlendirilmesi gerekecektir.

1567 sayılı Kanun 3'ncü maddesinde yer alan "..*Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır...*" hükmü kapsamında, döviz ya da Türk Lirasının ihracat bedeli gibi gösterilerek izinsiz olarak yurda getirilmiş olup olmadığının ya da "*İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, yurda getirmekle yükümlü oldukları veya kaçırdıkları kıymetlerin rayiç bedeli kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir.*" hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

İthalatta eşyanın gümrüğe beyanı var ise, İşlenen bir fiil ile "*İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, yurda*

getirmekle yükümlü oldukları veya kaçırdıkları kıymetlerin rayiç bedeli kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir." Hükmündeki ceza ile Gümrük Kanunu'ndaki cezaların da verilmesi gerekiyor ise, cezaların kıyaslanması ve hangi ceza ağır ise, o cezanın verilmesi gerekir.

İthalatta eşya bedeli olması gerekenden yüksek beyan edilir mi? Daha yüksek vergi verilmesi anlamına gelmez mi ? Evet ithalatta eşya bedeli firma menfaatine yüksek gösterilebilir.

Örneğin; ilişkili firmalar açısından transfer fiyatlandırması ve örtülü kazanç dağıtımı nedeniyle yüksek gösterilebilir. Özellikle sadece %1 KDV'ye tabi eşyanın kıymeti yüksek gösterilerek yurt dışına fazla para gönderilmiş olabilir. Yurt dışına teminat adı altında para transferi edilmiş olabilir. Eşya kıymetine girmiyorsa bu kıymet yıllarca yurt dışına duruyorsa , 1567 sayılı Kanunun açısından değerlendirilebilir. Dahili vergiler az ödenmek için, gümrükteki vergi yükü dahildeki vergi yükünden düşük ise özellikle ilişkili firmalar ithalatta eşya bedelini yüksek göstermiş olabilir. Bütün bu durumların değerlendirilmesi için, tecrübe ve ileri derecede maliye, gümrük ve muhasebe bilgisi gerektirmektedir.

Konu eşya değil de 1567 sayılı Kanununun 1 inci fıkrasında yazılı, döviz, Türk Parası gibi değerler ise, bu defa 1567 sayılı Kanununun 3 üncü maddesindeki Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklere aykırı hareket edilip edilmediğine bakmak gerekecektir. Bu bağlamda, 32 sayılı kararın 9/1 inci maddesinde yer alan *"İthalat ve transit ticaret işlemlerine ilişkin yurt dışına döviz ve Türk Lirası transferi bankalarca yapılır."* hükmünden hareketle, "ithalat bedelini" yolcu beraberinde yurt dışına çıkarıp, yurt dışında ithalat bedelini ödeyen ithalatçı yurt dışına yolcu beraberi çıkarılabilecek limitlerin içinde de kalsa[1] döviz ya da Türk Parasını izinsiz çıkarmış olur diyebiliriz.

Örneğin; İthal bedelinin ödeme şeklinin " mal mukabili" olduğunu varsayalım, 32 sayılı kararın 9/1 inci maddesine göre ithalat bedeli bankalar aracılığıyla ödenmesi gerektiğinden, nasıl ki ithalatta kontrol belgesine tabi eşyayı kontrol belgesiz olarak ithal etmek izinsiz ithalat sayılıyor ise, banka kanalıyla yapılması gereken para transferinin banka kanalıyla yapılmaması da izinsiz para transferi sayılır. Görülüyor ki, kambiyo mevzuatında ithal bedelinin banka kanalıyla transferi zorunluluğu olması nedeniyle, ithalatçının döviz ya da Türk Parasını ithalatla ilişkilendirmeden serbestçe transferine ya da yolcu beraberinde yurt dışına çıkarmasına

kanaatimizce imkan vermemektedir. Bu nedenle mal mukabili ithalat bedelinin yurt dışına çıkışının bankalar kanalıyla yapılması ve bu durumun ispatlanması gerekir.

İspatlanamaması durumunda, 1567 sayılı yasanın 3 üncü maddesi birinci fıkrasındaki, *Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklere aykırı hareket eden kişi, üçbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."* Hükmünün ya da "3 üncü maddesi ikinci fıkrasındaki *Formun Altı"Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."* hükmünün uygulanabileceğini düşünmekteyiz.

Şurasını da hatırlatalım ki, ithalat bedeli olmayan döviz ya da Türk Lirasını yolcuların banka kanalıyla gönderilmesi zorunluluğu yoktur. Ancak, Türk Parası ya da dövizin üst limiti olan 25.000 TL ile 10.000 Avro veya eşitinin aşılması durumunda, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunu ve ilgili mevzuata göre işlem yapılır. Yolcular yurda girişte, üzerlerinde mevcut ve genel izin dışında (25.000 TL ve 10.000 AVRO) kalan miktardaki dövizi, çıkışta yolcu beraberinde yurt dışına çıkarmak istiyorlarsa, yurda girişlerinde beyanda bulunmaları yasal zorunluluktur. Beyanda bulunmazlarsa yurt dışına çıkışlarında ancak, genel izin kapsamındaki Türk Lirası ya da dövizi çıkarabilir. Genel izin dışında beyan edilmeden çıkarılması ya da çıkarılmaya teşebbüs edilmesi halinde 1567 sayılı yasaya göre işlem yapılacaktır.

Yurda girişte, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve ilgili mevzuata göre yapılan işlemlerden ayrı olarak, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun uyarınca aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde, gümrük idaresi tarafından yolcudan, beraberindeki nakdin miktarını açıklaması istenebilir. Bu durumda, açıklama tam ve doğru yapılmak zorundadır**.[2]**

Konuyla ilgili Yargıtay 19. Dairesinin kararına göz atacak olursak;

"…Dosya kapsamına göre, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 16/2. maddesinde yer alan, "Yetkililerce talep edildiği halde herhangi bir açıklama yapılmaması veya yanlış ya da yanıltıcı açıklama yapılması halinde, yolcu beraberindeki değerler

gümrük idaresi tarafından muhafaza altına alınır. Gümrük idaresince, açıklamada bulunmayan yolculara taşıdıkları değerin, tutar konusunda gerçeğe aykırı açıklamada bulunan yolculara ise taşıdıkları değer ile açıkladıkları değer arasındaki farkın onda biri kadar idarî para cezası kesilir. Ayrıca durum şüpheli sayılarak Başkanlığa bildirilmekle birlikte ilgili diğer mercilere de intikal ettirilir. Binbeşyüz Yeni Türk Lirasına kadar olan farklar için bu fıkra hükmü uygulanmaz", 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrasındaki, "Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.", anılan maddenin 5. fıkrasında yer alan, "Bu kabahatlerin bir tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişiye de aynı miktarda idarî para cezası verilir." şeklindeki düzenlemeler ile 5326 sayılı Kabahatler Kanunu`nun 15.maddesinde ''Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası öngörülmüşse, en ağır idari para cezası verilir.'' şeklinde düzenlenme karşısında fikri içtima kuralı uyarınca, somut olayda fail hakkında kabahat teşkil eden eylemi karşılığında en ağır idari para cezası olarak 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi uygulanması gerektiği gözetilmeden itirazın reddi yerine, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediği gerekçesiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın kanun yararına bozulması isteminde bulunulmakla gereği görüşülüp düşünüldü;

Kabahatli ...'ın müşteri temsilcisi müdürü olarak çalışmakta olduğu ... San. Ve Tic. A. Ş.' ye ait 80.000 euro parayı, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve Bakanlar Kurulu'nun 32 sayılı Kararı'nın düzenlemelerine aykırı olarak Bulgaristan ülkesinde bulunan şirkete ait fabrikaya götürmek istediği sırada görevlilerce durumun tespit edilmesi üzerine Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığı İdari Yaptırım Bürosu'nca teşebbüs halinde kalan eylem için hem kabahatli ..., hem de kabahatlinin çalışmakta olduğu .... San. Ve Tic. A. Ş. hakkında 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesi uyarınca ayrı ayrı 135.580,00 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu, itiraz üzerine mercii Edirne Sulh Ceza Hakimliğinin 2016/7017 değişik iş sayılı kararı ile eylemin, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 16/2. maddesinde düzenlenen kabahati de oluşturduğu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 15/1. maddesi uyarınca

daha ağır cezayı içeren 5549 sayılı Kanun uyarınca ceza tayini gerektiği gerekçesi ile idari yaptırım kararının kaldırıldığı görülmüş ise de, hem kabahatli ..., hem de kabahatlinin çalışmakta olduğu .... San. Ve Tic. A. Ş. hakkında 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesi uyarınca ayrı ayrı 135.580,00 Türk lirası idari para cezası tayininin daha ağır uygulama olduğu ve bu nedenle idari yaptırım kararının kaldırılmasında isabet bulunmadığı [3]..."na karar verilmiştir.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından bir örnek daha vermek gerekirse; sadece Katma Değer Vergisine(KDV) tabi bir eşya ithal edildiğini ve KDV oranının %1 olduğunu ve eşyanın gerçek kıymetinin 20.000 $ olduğunu, eşya kıymetinin 50.000 $ beyan edilerek bu kıymet üzerinden eşyanın serbest dolaşıma sokularak vergilerin ödendiğini ve döviz transferinin ise 50.000 $ üzerinden yapıldığını varsayalım. Bu durumda, gümrük açsısından herhangi bir vergi kaybı olmadığından, olay Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamına girmeyeceği gibi 4458 sayılı Gümrük Kanunu kapsamında kabahat de oluşturmayacaktır. Ancak hemen hatırlamak gerekir ki, bu örnekte dahilde vergiler açısından matrah azaltmak amacıyla gümrük kıymeti artırıldığından, dahili vergiler açsından vergi zıyaı cezası ve adli takibat gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır.

İki kıymet arasındaki fark olan 30.000 $ kanaatimizce 1567 sayılı Kanun 3 üncü maddesi"... *İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, yurda getirmekle yükümlü oldukları veya kaçırdıkları kıymetlerin rayiç bedeli kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir..."* hükmü kapsamında ya da *Fiil, 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."* Hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir.

Nihayet verilen örneğe başka bir açıdan bakıldığında; ithalat maliyetinin artırılarak kurumlar ve gelir vergisinin olması gerekenden daha düşük ödenmesine de neden olunacağından Hazine ve Maliye Bakanlığınca da olayın ayrıca değerlendirilmesi gerekecektir.

İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, muvazaalı işlemi ithalat ya da ihracata konu eşya üzerinden yapacaklar ise, gümrüğe bir beyanda bulunmaları ya da sahte belge düzenlemiş olmaları ve eşya kıymetini olduğundan düşük ya da yüksek göstermeleri gerekir. Amaç suç ya da kabahat döviz ya da Türk Parası kaçırmak araç suç yada kabahat ise, bunu gümrüğe yapılan usulsüz beyanla yapmaktır. Fiilde vergi kaybı ve vergi cezası da söz konusu olmakla birlikte ve fiil kaçakçılık suçu oluşturmuyor ise, içtima kaidesi ve yukarıda belirtilen ilkeler de gözetilerek hangi fiil ağırsa ona göre ceza verilecektir.

Bir başka örnekte, ithalat nedeniyle yurt dışına transfer edilen dövizlerden bir kısmının karşılığında mal ithali yapılmaması ve dövizin ya da Türk Parasının uzun süre geri getirilmemesi nedeniyle yurt dışındaki ihracatçı firmada kalmasıdır. Böyle durumlarda, olay ithalat bedelinin düşük gösterilmesi olarak da değerlendirilmiyor ise, 1567 sayılı yasa kapsamında değerlendirilebilir. Bu durum özellikle mal mukabili ithalatta karşımıza çıkabilmektedir. Bunun yanında yurt dışında bırakılan söz konusu döviz ya da Türk Lirasının yurt dışındaki firmaya faizsiz kredi vermek anlamında ya da matrah azaltıcı işlem olup olmadığı yönünden Mali Mevzuat açısından da değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

IV. İHRAÇ BEDELLERİNİN YURDA GETİRİLMESİ ZORUNLULUĞU

TCMB - İhracat Genelgesi’nin İhracat bedellerinin transferi başlıklı 11 inci maddesine göre;

“ (1) GB'de kayıtlı alıcı firma veya bu firma dışındaki gerçek veya tüzel kişiler tarafından yurt dışından havale olarak gönderilen dövizin, herhangi bir referans veya fatura numarasıyla irtibatlandırılmış olup olmadığına bakılmaksızın ihracatçının beyan edeceği GB konusu ihracatın bedeli olarak kabulü mümkündür. Ancak, serbest bölgelerdeki bankalar aracılığıyla yapılan havalelere istinaden döviz kabulü, sadece GB’de alıcının bulunduğu ve malın gideceği yer olarak serbest bölgenin gösterilmesi halinde yapılabilir. Serbest bölgeler dışındaki başka ülkelere yapılan ihracat bedelinin serbest bölgeden gönderilen havaleye istinaden kabulü yapılamaz.

(2) İhracatçı firmaların yurt dışında bulunan bankalardaki hesaplarından Türkiye'deki bankalardaki hesaplarına ihracat bedeli açıklaması ile yapılan transferlerin bankalarca ihracat bedeli olarak kabulü, söz konusu hesaba ihracatçının Türkiye'deki hesaplarından veya yurt

dışındaki başka hesaplarından para transfer edilmediğinin, gümrük beyannamesi tarihinden sonraki 180 güne ait hesap hareketlerini gösterir belgelerin aracı bankalara ibraz edilmesi ve aracı bankaca hesap hareketlerinin kontrolü suretiyle durumu teyit etmesi kaydıyla yapılabilir. Ancak, firmaların vadeli satışları nedeniyle ithalatçıların toplu olarak yaptığı ödemeler ile konsinye satışların bedellerini, yurt dışındaki hesaplarında topladıklarını belgelemeleri ve söz konusu bedelleri gecikmeksizin yurda getirmeleri halinde yurt dışındaki hesabın hareketlerini gösteren belge aranmaksızın bankalarca ihracat bedeli kabulü yapılabilir."

İhracat bedelleri, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, söz konusu Karara İlişkin 2018-32/48 sayılı Tebliğ, 16 Ocak 2020 tarihli TCMB İhracat Genelgesi, 31.12.2019 tarihinde yayımlanan 2019-32/56 No.lu Tebliğin 10'uncu maddesi hükümleri çerçevesinde değerlendirmek gerekir."

TCMB - İhracat Genelgesi'nin İhracatçı dışındaki firmalara gelen ihracat bedelleri başlıklı 14 üncü maddesine göre; *"(1) GB'de kayıtlı imalatçı veya tedarikçi firma lehine gelen dövizin, imalatçı veya tedarikçi ile ihracatçı firmanın yazılı beyanının alınması kaydıyla ihracatçı firma adına ihracat bedeli olarak kabulü yapılabilir.*

(2) GB'de imalatçı veya tedarikçi firma unvanının kayıtlı olmadığı işlemlerde, ihraç konusu malın imalatçı veya tedarikçi firma tarafından ihracatçı firmaya satıldığına dair faturanın ibraz edilmesi ve ihracatçı ile imalatçı veya tedarikçi firmanın yazılı beyanının alınması kaydıyla ihracatçı firma adına ihracat bedeli olarak kabulü yapılabilir."

2018-32/48 sayılı İhracat Bedelleri Hakkında Tebliğ'in "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrası; "Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. Söz konusu bedellerin en az % 80'inin bir bankaya satılması zorunludur." Hükmü 31 Aralık 2019 tarihinde yayımlanan 2019-32/56 sayılı Tebliğ'le değiştirilmiş ve ihracat bedellerinin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içerisinde yurda getirilmesi zorunluluğu devam ederken, ihracat bedeli dövizlerin % 80'inin bankaya satılması zorunluluğu kaldırılmıştır.

Bunun yerine, TCMB - İhracat Genelgesinin; **İhracat Bedellerinin Merkez Bankasına Satışı başlıklı** EK 1 maddesine göre; " (1) Bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren İBKB'ye (BKB: 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in ekinde yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesi) veya DAB'a bağlanan ihracat bedellerinin en az % 40'ı İBKB'yi veya DAB'ı düzenleyen bankaya satılır. Bu bedeller bankaca Merkez Bankası tarafından ilan edilen ve işlem günü için geçerli döviz alış kuru üzerinden aynı gün Merkez Bankasına satılır ve Merkez Bankasının banka nezdindeki hesabına aktarılır. Söz konusu tutarın tam karşılığı banka tarafından ihracatçıya Türk parası olarak ödenir." Hükmü aynı **Genelgenin Ek-2 inci maddesinin** "(1) Bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren İBKB'ye veya DAB'a bağlanan ihracat bedellerinin en az **%30'u İBKB'yi veya DAB'ı düzenleyen bankaya satılır.** Bu bedeller bankaca Merkez Bankası tarafından ilan edilen ve işlem günü için geçerli döviz alış kuru üzerinden aynı gün Merkez Bankasına satılır ve Merkez Bankasının banka nezdindeki hesabına aktarılır. Söz konusu tutarın tam karşılığı banka tarafından ihracatçıya Türk parası olarak ödenir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Ek Madde 1 yürürlükten kaldırılmıştır.

Özetle; İhracat Genelgesinin yürürlüğe girdiği **10.06.2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere** (Hazine ve Maliye Bakanlığının 07.06.2024 tarih ve 3187388 sayılı yazısı. (Yürürlük tarihi: 10.06.2024); İhracat Bedellerinin Bankaya Satış Zorunluluğu Oranı %40'tan %30'a düşürülmüştür.

Bu durumda; yukarıda metni verilen Genelgenin Ek-2 inci maddesine istinaden; 10.06.2024 tarihinden itibaren, İBKB'ye veya DAB'a bağlanan ihracat bedellerinin en az %30'u İBKB'yi veya DAB'ı düzenleyen bankaya satılacaktır.

1-İhracat Bedellerinin Yurda Getirilme Süresinin Başlangıcı Olan Fiili İhracat Kavramı.

TCMB - İhracat Genelgesinin; İhracat bedellerinin yurda getirilmesi başlıklı 4 üncü maddesine göre; **"(1) İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda, bedellerin yurda getirilme süresi vade bitiminden itibaren 90 günü geçemez. Öngörülen vadenin tespiti için ihracatçının yazılı beyanıyla birlikte vade içeren sözleşmenin ya da vadeyi tevsik niteliğini haiz proforma fatura veya poliçenin aracı bankaya ibrazı zorunludur."**

Gümrük Kanunu'nun 150 inci maddesi 2 inci fıkrasına göre; *"Türkiye Gümrük Bölgesinden ihraç edilecek eşya, ihracata ilişkin gümrük beyannamesi ile yetkili gümrük idaresine beyan edilir."* 151. maddesine göre; "*İhraç eşyası, buna ilişkin gümrük beyannamesinin tescili sırasında bulunduğu durum ve niteliğini gümrük kontrolünden çıktığı sırada da aynen muhafaza etmesi ve bu haliyle Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesi koşuluyla fiilen ihraç edilmiş sayılır. Bu durumda, ihraç eşyası üzerindeki gümrük kontrolü sona erer."* 2 inci Maddesine Göre; - Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dahildir. Bu Kanunda geçen Türkiye Gümrük Bölgesi ve Gümrük Bölgesi kavramları Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesini ifade eder."

Gümrük Yönetmeliği'nin 417- maddesinde; "(1) 77 nci madde hükümleri uyarınca, ihracat veya yeniden ihracat amacıyla geçici depolama yerlerine konulması talep edilen eşya, buralarda bir ay kalabilir. Sözü edilen eşya ile ilgili olarak beyanname tescil edilip edilmediğine bakılmaksızın bu süre içinde ek süre talebinde bulunulması halinde, gümrük müdürlüklerince en çok üç aya kadar ek süre verilebilir.

(2) Bir aylık süre ve verilen ek süre içinde gümrük işlemleri bitirilerek yerinden kaldırılmayan eşya için gümrük yükümlüsüne tebligat yapılarak, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde eşyanın geçici depolama yerinden çıkarılması; aksi takdirde, bu eşyanın gümrüğe terk edilmiş sayılacağı bildirilir. Bu süre içinde de yerinden çıkarılmaması halinde eşya gümrüğe terk edilmiş sayılır ve tasfiye hükümlerine göre işlem yapılır. Bu eşyaya ilişkin olarak tescil edilmiş beyanname varsa iptal edilir.

(3) Geçici depolama yerlerine konulmaksızın ihraç edilecek eşyanın beyanname kapatma süresi iki aydır. Bu süre gümrük müdürlüklerince makul sebeplerle en çok iki ay uzatılabilir. Bu süreler içinde işlemleri tamamlanmayan beyannameler iptal edilir."

Hükümlerinden de görüldüğü gibi eşyanın ihracat beyannamesinin tescil tarihi ile eşyanın fiilien ihraç tarihi arasında Gümrük Yönetmeliğinin yukarıda metni verilen 417 inci maddesi hükmünde belirtilen süreler ve ek süreler dikkate alınır.

Eşyanın fiili ihraç tarihi, ihracat bedellerinin yurda getirilmesi için azami 180 günlük sürenin de başlangıç tarihidir. Bu nedenle fiili ihraç tarihinin doğru belirlenmesi ihracat bedellerinin yurda getirilme süresinin hesaplanmasında son derece önemlidir.

2-İHRACAT BEDELLERİNİN YURDA GETİRİLMESİ ZORUNLUĞUNDA SÜRE

2.1- İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmesi

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (No: 2018-32/48) (04.09.2018 t. 30525 s. R.G.) 2018-32/48 sayılı Tebliğin İhracat bedellerinin yurda getirilmesi başlıklı meri 3 üncü maddesine göre; "*(1) Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez.*

(2) İhracat işlemlerine ilişkin bedeller aşağıdaki ödeme şekillerinden birine göre yurda getirilebilir.
a) Akreditifli Ödeme, b) Vesaik Mukabili Ödeme, c) Mal Mukabili Ödeme, d) Kabul Kredili Akreditifli Ödeme, e) Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme, f) Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme, g) Peşin Ödeme,

ğ).....yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) İhracat bedellerinin beyan edilen Türk parası veya döviz üzerinden yurda getirilmesi esastır. Ancak, döviz üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında farklı bir döviz cinsinin veya Türk parası üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında döviz getirilmesi mümkündür.

(4) İhracat bedelinin yolcu beraberinde efektif olarak yurda getirilmesi halinde gümrük idarelerine beyan edilmesi zorunludur."

2.2- İhracat Bedellerinin Yurda Getirilme Süresinde Azami Süre

2018-32/48 sayılı Tebliğin 4 üncü maddesine göre; " (1) 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. 180 gün azami süre olup bedellerin ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin yurda getirilmesi esastır.

(2) 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yayımı tarihinden önce fiili ihracatı gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller 2018-32/48 sayılı Tebliğ hükümleri kapsamında yer almamaktadır.

(3) Özelliği olan ihracat işlemlerine ilişkin olarak bu Genelgenin 7 inci maddesinde belirtilen süreler uygulanır.

(4) İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda, bedellerin yurda getirilme süresi vade bitiminden itibaren 90 günü geçemez. Öngörülen vadenin tespiti için ihracatçının yazılı beyanıyla birlikte vade içeren sözleşmenin ya da vadeyi tevsik niteliğini haiz proforma fatura veya poliçenin aracı bankaya ibrazı zorunludur.

(5) Serbest bölgelere yapılan ihracat işlemleri 2018-32/48 sayılı Tebliğ hükümleri kapsamındadır.

(6) Ek:2'de yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemleriyle ilgili olarak 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz.

(7) Yurt içinde serbest dolaşımda bulunan malların gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya söz konusu mağazaların depolarına antrepo rejimi kapsamında antrepo beyannamesi ile alındığı işlemler için 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz.

(8) Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketleri ile Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi tarafından yapılan ihracat işlemlerinde 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz.

(9) GB'nin "Gideceği Ülke" başlıklı 17 inci hanesinde "İsrail" yazdığı ancak fiili olarak ihracatın Filistin'e yapıldığı, dolayısıyla GB'nin 8 inci hanesinde alıcı adresinin "Filistin" olarak belirtildiği ihracat işlemlerinde, bu hususun satış sözleşmesi, kesin veya proforma fatura, GB örneği/GB bilgileri ve banka hesap özeti gibi belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, bahse konu ihracat Filistin'e yapılmış sayılır."

3-İHRACAT BEDELLERİNİN YURDA GETRİLMESİ ZORUNLULUĞU OLMAYAN ÜLKELER VE ÖZEL DURUMLAR

3.1-İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesinde İstisna Tanınan Ülkeler

Yukarıda yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 16.01.2020 tarihli İhracat Genelgesi'nin 4. Maddesinin 6 numaralı fıkrası "Ek:2'de yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemleriyle ilgili olarak 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz."

Hükmünden hareketle 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına bakıldığında, “Türkiye’de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez.” Hükmünün Ek:2'de yer alan, **İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesinde İstisna Tanınan Ülkeler olan** 1- Afganistan 2- Angola 3- Belarus 4- Benin 5- Cibuti 6- Etiyopya 7- Fildişi Sahili 8- Filistin 9- Gabon 10- Gana 11- Gine 12- İran 13- Kamerun 14- Kenya 15- Kırgızistan 16- Kuzey Kore 17- Küba 18- Liberya **19- Lübnan** 20- Mısır 21- Moldova 22- Nijerya 23- Senegal 24- Somali 25- Sudan 26- Suriye 27- Suudi Arabistan 28- Tacikistan 29- Tanzanya 30- Venezuela 31- Yemen için uygulanmayacağı anlaşılmaktadır.

Başka bir ifadeyle; yukarıdaki 31 ülkeye yapılan ihracatta Gümrük Beyannamesinde Yer Alan Tutarın 180 günlük azami süre içerisinde ihracat bedelinin getirilme zorunluluğunun olmadığı anlaşılmaktadır.

3.2-İhracatçının Serbest Kullanımına Bırakılan Dövizler

Yukarıda yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın 16.01.2020 tarihli İhracat Genelgesi’nin 22 inci maddesinde; “(1) Hizmet ihracatı, transit ticaret, Türkiye’de ikamet etmeyenlere özel fatura ile yapılan satış, Türkiye’de ikamet etmeyenlere KDV hesaplanarak yapılan satış, mikro ihracat ve serbest bölge işlem formu kapsamında gerçekleştirilen 5.000,- ABD doları veya karşılığı döviz ya da Türk lirasını geçmeyen tutardaki ihracat işlemlerinde bedellerin tamamının; Ek:3'te yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemlerinde ise bedellerin yüzde ellisinin tasarrufu serbesttir.

(2) CFR ve CIF teslim şekline göre gerçekleştirilen ihracatta, navlun ve sigorta bedeli ile kiracının satın alma hakkı bulunmayan finansal ve ticari kiralama sözleşmesi çerçevesinde elde edilen kira bedelleri hizmet bedeli döviz olarak kabul edilir.”

Maddede sözü edilen EK 3 de yer Alan İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesinde Gümrük Beyannamesinde Yer Alan Tutarın Yüzde Ellisinin Tasarrufunun Serbest Bırakıldığı Ülkeler 1- Azerbaycan 2- Cezayir 3- Fas 4- Kazakistan 5- Özbekistan 6- Tunus 7- Türkmenistan 8- Ukrayna

3- Terkin

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (No: 2018-32/48) (04.09.2018 t. 30525 s. R.G.) 2018-32/48 sayılı Tebliğin “Terkin” başlıklı meri 10 uncu maddesine göre; “…*1) Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla;*

a) 30.000 ABD dolarına kadar noksanlığı olan ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline ve toplam beyanname tutarına olan oranına bakılmaksızın,

b) 30.000 ABD dolarından yüksek olmakla birlikte 100.000 ABD doları veya eşitini aşmayan, beyanname veya formda yer alan bedelin % 10’una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın,

c) 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep ve haklı durum halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin % 10’una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce,

terkin edilmek suretiyle kapatılır.

(2) Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla, 200.000 ABD doları veya eşitini aşan noksanlığı olan açık hesaplara ilişkin terkin talepleri bu Tebliğin 9 uncu maddesinde belirtilen mücbir sebepler ile haklı durumlar göz önünde bulundurulmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılır.

(3) Birinci fıkra kapsamında bankalarca yapılabilecek terkin işlemleri 8 inci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen 90 günlük ihtarname süresi içerisinde ilgili Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince gerçekleştirilir.”

Bunların yanında, bahse konu 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 12 inci maddesinin birinci fıkrasında "*Bu Tebliğin uygulanmasına yönelik Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar Merkez Bankasınca ilan edilir.*" belirlenmesi yer almakta olup, bu kapsamda 16 Ocak 2020 tarihli ihracat Genelgesi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 2018-32/48 sayılı tebliğin 10 uncu maddesinde belirtilen 30.000 $ mezkur Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde **15.000 ABD dolarına indirilmiştir.**

3.4-İhracat Bedelinden İndirimler

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (No: 2018-32/48) (04.09.2018 t. 30525 s. R.G.) 2018-32/48 sayılı Tebliğin İhracat bedelinden indirimler başlıklı 7 inci maddesine göre*; " (1) İhracatla ilgili navlun, sigorta primi, komisyon, ardiye, depolama, antrepo, gümrük resmi, harç ve faktoring masrafları ile uluslararası para piyasalarında geçerli faiz oranlarını geçmemek üzere iskonto giderleri gibi masraflar için yapılacak indirimler ile konsinyasyon yoluyla ihraç edilen mallarla ilgili nakil, muhafaza, bakım ve fümügasyon, rafa (maniplasyon), satış ve benzeri masrafların ihracat bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.*

(2) Ticari teamüllerin gereği olarak satış akdinde veya akreditiflerde ayrıca varış yerinde tartı ve analiz yapılması şartı bulunuyorsa, tartı ve analiz sonucunda tespit edilen vezin noksanlığı veya kalite farkı ile ekspertiz ve tahkim ücretleri ve rafa (maniplasyon) masraflarının (hariçteki gözetme şirketleri ücretleri dahil) mal bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.

(3) ……yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) Dış ticaret mevzuatı hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(5) Kıymetli madenler aracı kuruluşları tarafından aracılık edilen işlenmemiş kıymetli madenler ithalinde ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(6) Dördüncü ve beşinci fıkrada belirtilen haller dışında kalan talepler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılır. İhracat bedellerinden mahsuba izin verilen hallerde, ihracat bedelleri süresi içinde yurda getirilmiş sayılır."

İhracat bedellerinden indirim yapılmasının bankalara bırakılmış olması uygulamada birçok zorluğu beraberinde getirecektir. Daha önce Banka Müfettişliği de yapmış bir kişi olarak, fiili ihracat, teslim şekilleri navlun gibi gümrük kavramını ve uygulamayı bilmesi bir banka çalışanından beklenemeyeceğini söyleyebiliriz.

3.5 İndirim Ve Mahsup İşlemleri

MB İhracat Genelgesinin İndirim Ve Mahsup İşlemleri Başlıklı 21 nci maddesine göre;

–"(1) 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen indirim ve mahsup işlemleri aracı bankalarca sonuçlandırılır.

(2) Aynı maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan giderlerin ihracat bedelinden indirilmesi veya mahsup edilmesi sebebiyle ihracat bedelinin bu giderler kadar eksik gönderilmesi halinde **bu durum aracı bankaya belgelendirilir. Düzenlenen İBKB üzerine söz konusu giderlerin türü ve tutarıyla ilgili not konulur.**

(3) İhracat bedelinin mahsuben ödemede kullanılabilmesi için mahsup talebinin bedel getirme süreleri içinde veya bu Genelgenin 27 nci maddesi uyarınca verilen ek süreler28 ya da 29 uncu maddesi uyarınca gönderilen ihtarname süresi içerisinde yapılması gerekir.

(4) **İthalat bedellerinin ihracat bedelinden mahsup işleminde kullanılabilmesi için ithalat konusu malların serbest dolaşıma giriş tarihi ile ihraç konusu malların fiili ihraç tarihi arasında azami 180 gün olması gerekir.** Ancak, bu maddenin yedinci fıkrasında belirtilen Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihraç edilecek bir ürün için ihracat öncesi yapılan ithalatta, ithal edilen malların serbest dolaşıma giriş tarihi ile ihraç konusu malların fiili ihraç tarihi arasında 180 günden fazla süre bulunması halinde dahilde işlem izni için (Dahilde İşleme İzin Belgesi, Dahilde İşleme İzni) Ticaret Bakanlığınca verilen sürenin (söz konusu sürenin ilgili mevzuat hükümlerince uzatılması halinde verilen ek süre de dahil olacak şekilde) mahsup işlemlerinin yapılmasında ihraç ve ithal arasındaki azami süre olarak dikkate alınması mümkündür.

(5) Gemi ve uçak alımı için yurt dışından sağlanan kredilerin ihracat bedeli dövizlerle mahsuben ödenmesinde; ihracat bedelinin, kredinin teminatı olan ipoteğin çözülerek kredinin ödenmesi sebebiyle muhabir hesaplarına alacak verilemediği hallerde, kredi kullandıran yurt dışındaki kuruluşun kredi borcunun ödendiğine dair yazılı beyanı ile ipoteğin terkin edildiğini gösteren sicil kaydının bedel getirme süreleri içinde ihracata aracılık eden bankaya ibrazı kaydıyla ihracat hesabı yazılı beyanda belirtilen tutar kadar kapatılır.

(6) Dış ticaret mevzuatı hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde veya bu Genelgenin 27 nci maddesi uyarınca verilen ek

süreler31 ya da 29 uncu maddesi uyarınca gönderilen ihtarname süresi içerisinde32 kalınması kaydıyla, ilgili GB'lerin birer örneği/GB bilgilerinin bankalara ibrazı durumunda mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubu mümkündür. Ancak mahsup sonrası kalan tutar için bu Genelgenin 8 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(7) Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında yurt dışından geçici olarak ithal edilen ve işçilik uygulanarak ihraç edilen mallara ilişkin işlemlerde ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, ilgili GB'lerin birer örneğinin/GB bilgilerinin bankalara ibrazı durumunda tarafların aynı kişiler olması şartı aranmaksızın33 mal ihraç ve ithal bedellerinin yurda getirilmesine gerek kalmadan bankalarca mahsubu mümkündür. Ancak mahsup sonrası kalan tutar için bu Genelgenin 8 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(8) Mahsuben ödemede kullanılacak döviz cinsi ile mahsuben ödenecek (transfer edilecek) gidere ilişkin döviz cinsinin farklı olması halinde mahsuben ödenecek azami tutar mahsup tarihindeki Merkez Bankası çapraz kurları esas alınmak suretiyle tespit edilir.

(9) Aracı ihracatçı vasıtasıyla yapılan ihracatta, ihracat bedeli, ihracatçının onayı ile imalatçının veya tedarikçinin bu maddede sayılan bütün döviz giderlerinin mahsuben ödenmesinde kullanılabilir.

(10) Aynı GB'de kayıtlı imalatçı/tedarikçi firma ile ihracatçı firmanın grup firması olması durumunda, ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması ve ihracatçının yazılı onayının alınması kaydıyla, ihracat bedeli imalatçı/tedarikçi firmanın yaptığı ithalata ilişkin bedellerin mahsuben ödenmesinde kullanılabilir.

(11) Yurt dışından emtia kredisi kullanan ihracatçıların bankalara teminat olarak verdikleri stoklarının ihracatında, ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması ve ilgili kredi sözleşmesinin ve kredi ödemesini tevsik edici belgelerin bankalara ibrazı kaydıyla, ihracat bedellerinin söz konusu emtia kredisi ödemeleri ile mahsup edilmesi durumunda, mahsup edilen tutarların yurda getirilmesi zorunlu değildir. Ancak mahsup sonrası kalan tutar için bu Genelgenin 8 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(12) İhracatçılar tarafından yurt dışındaki iştiraklerine gerçekleştirilen ihracata ilişkin bedellerin ihracatçının aynı iştirakine söz konusu ihracatın fiili ihraç tarihinden sonra sermaye olarak ilave edilecek tutar ile mahsubunda, ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması ve

- İthalatçının ihracatçının iştiraki olduğuna ilişkin ilgili ticaret sicil kayıtlarının,
- İthalatçının bahse konu ihracat bedellerinin sermayeye eklendiğine/ekleneceğine ilişkin sermaye artırım tutarını içeren yazılı beyanının,
- Sermaye artırımının henüz gerçekleştirilmemiş olması halinde ithalatçı firmanın yönetim kurulunun sermaye artırımı kararının,
- Sermaye artırımının gerçekleştirilmiş olması halinde ise sermaye artırımına ilişkin tescil belgesinin ibraz edilmesi kaydıyla, ihracat bedelinin mahsup edilen kısmının yurda getirilmesi zorunlu değildir. Mahsup sonrasında kalan tutar için bu Genelgenin 8 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır. Mahsup işlemi gerçekleştirildiğinde, sermaye artırımı henüz gerçekleşmemiş ise sermaye artırımına ilişkin tescil belgesi yönetim kurulunun sermaye artırımı kararı tarihinden itibaren üç ay içinde mahsup işlemini gerçekleştiren bankaya ibraz T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının 14.08.2023 tarih ve 2377906 sayılı yazı edilir. Söz konusu tescil belgesinin bankaya ibraz edilmemesi halinde mahsup edilen tutar banka tarafından yurda getirilmeyen ihracat bedeli olarak değerlendirilir. Açık kalan ihracat hesabının süresi içinde kapatılmaması halinde, aracı banka tarafından Genelge'nin 29 uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında gerekli bildirimlerde bulunulur.

(13) Gemi ihracatına ilişkin gemi yapım sözleşmesinin ifası kapsamında ve söz konusu sözleşme süresi içerisinde ilgili ithalatın gemi yapımı için gerçekleştirildiğinin satış sözleşme, kesin veya proforma fatura, GB örneği/GB bilgileri, banka hesap özeti gibi belgelerle aracı bankaya tevsik edilmesi ve ihracatçıdan söz konusu ithalat bedellerinin başka bir ihracat bedelinin mahsubunda kullanılmadığına ve kullanılmayacağına ilişkin yazılı beyan alınması koşuluyla söz konusu ithalat bedellerinin gemi ihracatına ilişkin bedellerden mahsubu mümkündür.

(14) Kıymetli madenler aracı kuruluşları tarafından aracılık edilen işlenmemiş kıymetli madenler ithalinde;

a) İthalata ilişkin GB'de ihracatçının ve/veya ilgili ihracata ilişkin GB tarih ve sayı bilgilerine yer verilmesi, b) İthalatın ödeme şeklinin "bedelsiz" olarak Gümrük İdarelerine beyan edilmesi, c) İlgili ihracat işleminin GB bilgilerini, yapılan ithalatın standart işlenmemiş altın türünden karşılığını ve bunun Borsa İstanbul A.Ş.'nin Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasında gerçekleşen fiili ithal tarihindeki günlük ortalama fiyat ile hesaplanan döviz cinsinden karşılığını içeren ve Borsa İstanbul A.Ş. tarafından onaylanan yazılı beyanın kıymetli madenler aracı

kuruluşunca sunulması,
ç) Kıymetli madenler aracı kuruluşu ile ilgili ihracatçı arasında düzenlenmiş olan aracılık sözleşmesinin bir örneğinin sunulması,

d) Söz konusu ithalata ilişkin tutarların başka bir ihracat bedelinin mahsubunda kullanılmadığına ve kullanılmayacağına ilişkin yazılı beyanın sunulması,
koşuluyla söz konusu ithalata ilişkin kıymetli madenler aracı kuruluşu tarafından bildirilen tutarların ihracat bedelinden Bankalarca mahsubu mümkün olup mahsup edilen tutarların yurda getirilmesi zorunlu değildir.

2018-32/48 sayılı Tebliğ Hükümlerine Göre İhracat bedelinden indirimler

2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 7 nci maddesine göre; "(1) İhracatla ilgili navlun, sigorta primi, komisyon, ardiye, depolama, antrepo, gümrük resmi, harç ve faktoring masrafları ile uluslararası para piyasalarında geçerli faiz oranlarını geçmemek üzere iskonto giderleri gibi masraflar için yapılacak indirimler ile konsinyasyon yoluyla ihraç edilen mallarla ilgili nakil, muhafaza, bakım ve fümügasyon, rafa (maniplasyon), satış ve benzeri masrafların ihracat bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.

(2) Ticari teamüllerin gereği olarak satış akdinde veya akreditiflerde ayrıca varış yerinde tartı ve analiz yapılması şartı bulunuyorsa, tartı ve analiz sonucunda tespit edilen vezin noksanlığı veya kalite farkı ile ekspertiz ve tahkim ücretleri ve rafa (maniplasyon) masraflarının (hariçteki gözetme şirketleri ücretleri dahil) mal bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.

(3) .....yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) Dış ticaret mevzuatı hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(5) Kıymetli madenler aracı kuruluşları tarafından aracılık edilen işlenmemiş kıymetli madenler ithalinde ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin usul ve esaslar **Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.**

(6) Dördüncü ve beşinci fıkrada belirtilen haller dışında kalan talepler **Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından** incelenip sonuçlandırılır. İhracat bedellerinden mahsuba izin verilen hallerde, ihracat bedelleri süresi içinde yurda getirilmiş sayılır.”

V. İHRAÇ BEDELERİNİN SÜRESİ İÇERSİNDE YURDA GETRİLMEMESİ HALİNDE PARA CEZA UYGULAMASI

1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 3’ncü maddesine göre;*”... Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını 1 inci maddeye göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları* ***kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. İdarî para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir. Ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde iki buçuğundan fazla olamaz…”*** hükmü gereğince ceza uygulanacağı anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen Kanun'un 1 inci maddesi kapsamında hazırlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararın 1 inci maddesi "*Bu Karar'a ve bu Karar'm uygulanması amacıyla Bakanlıkça yayımlanacak Tebliğlere muhalefet 1567 sayılı Kanun'la ek ve tadillerine muhalefet sayılır.*" hükmünü amirdir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin 2008-32/34 sayılı Tebliğ ile düzenlenmiş olup, söz konusu Tebliğ'in 16 ıncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca Türk parası kıymetini koruma hakkında kararlar ve bu kararlara ilişkin tebliğler uyarınca Merkez Bankası tarafından çıkarılan genelgeler uyarınca işlem yapılmaktadır.

Diğer taraftan; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararın 8 inci maddesinin birinci fıkrası "İhracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. Bakanlık ihtiyaç duyulması halinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir." Ve Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2018-32/48) ile ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında, "*Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata*

aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez." *ve* 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 8 inci maddesinin 1 inci ve 3 üncü fıkralarında ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesapların aracı bankalarca kapatılacağı, süresi içinde kapatılmayan ihracat hesaplarının aracı bankalarca 5 iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edileceği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu maddenin 4 üncü fıkrasına göre, "*İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ihbarı müteakip 10 iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilir. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gereklidir.*"

2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında; her bir gümrük beyannamesi itibarıyla; 30.000 ABD dolarına kadar noksanlığı olan ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline ve toplam beyanname tutarına olan oranına bakılmaksızın, 30.000 ABD dolarından yüksek olmakla birlikte 100.000 ABD doları veya eşitini aşmayan, beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın terkin edilmek suretiyle kapatılacağı, 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep ve haklı durum halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin % 10'una kadar açık hesapların ise ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce kapatılacağı açıklanmıştır.

Bunların yanında, bahse konu 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 12 inci maddesinin birinci fıkrasında "*Bu Tebliğin uygulanmasına yönelik Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar Merkez Bankasınca ilan edilir.*" belirlenmesi yer almakta olup, bu kapsamda 16 Ocak 2020 tarihli ihracat Genelgesi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilmiştir.

Nitekim, 2018-32/48 sayılı tebliğin 10 uncu maddesinde belirtilen 30.000 $ mezkur Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) 15.000 ABD doları veya eşitine kadar noksanlığı olan ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline ve toplam beyanname tutarına olan oranına bakılmaksızın (b) bendinde, 15.000 ABD doları veya eşitinden yüksek olmakla birlikte 100.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, beyanname veya formda yer alan bedelin

%10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca veya **90 günlük ihtarname süresi içinde ilgili** Vergi Dairesi Başkanlıkları/Müdürlüklerince ödeme şekline bakılmaksızın **terkin edilmek suretiyle kapatılacağı açıklanmak suretiyle, 15.000 $'a indirilmiştir**.

Öte yandan, anılan Genelgenin 29 uncu maddesinin 1 inci fıkrasında "İhracat hesabının, ek süreler de dâhil olmak üzere, süresi içerisinde kapatılamaması halinde açık hesap tutarı aracı bankaca 5 iş günü içinde Ek: deki forma uygun olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir. Söz konusu formun açıklama kısmına ilgili ihracat bedelinin ne kadarının İBKB'ye bağlandığı ayrıntılı olarak yazılır." açıklaması yer almakta olup, anılan maddenin 4 üncü fıkrasında ise "Bu Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki işlemlerden 90 günlük ihtar süresi sonunda kapatılmayanlar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulur ve Bakanlığa ihbara ilişkin bilgi verilir." Denilmektedir.

Bu çerçevede; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:32/48)'in 8 inci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında söz konusu mükellefe bahse konu ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderildiği halde, ihracat bedelinin tamamının yurda getirildiğine dair herhangi bir belge ibraz edilmez ve hesap kapatılmaz ise, ilgili Cumhuriyet Savcılığınca 1567 sayılı Türk Parasının . Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca her bir Gümrük Beyannamesi kapsamında gerçekleştirilen ihracata ilişkin bedelin eylem tarihi itibarıyla % 5'i tutarında, *ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde iki buçuğundan fazla olamaz hükümleri uyarınca* İdari Para cezası verilmektedir.

Cumhuriyet savcılığında verilecek cezanın tebliğinden itibaren 15 günlük yasal süre içerisinde, Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz hakkı bulunmaktadır.

Sulh ceza mahkemesine itiraz edilmeye karar verilmesi halinde;

- Ceza kararı verilirken, 1567 sayılı Kanununun 3 maddesi 3 üncü fıkrasında yer alan, "…verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde iki buçuğundan fazla olamaz." Hükmünün de dikkate alınması gerekir.

- 2018-32/48 sayılı Tebliğin İhracat bedelinden indirimler başlıklı 7 inci maddesine göre; *“ (1) İhracatla ilgili navlun, sigorta primi, komisyon, ardiye, depolama, antrepo, gümrük resmi, harç ve faktoring masrafları ile uluslararası para piyasalarında geçerli faiz oranlarını geçmemek üzere iskonto giderleri gibi masraflar için yapılacak indirimler ile konsinyasyon yoluyla ihraç edilen mallarla ilgili nakil, muhafaza, bakım ve fümügasyon, rafa (maniplasyon), satış ve benzeri masrafların ihracat bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.”* Hükmünün uygulanıp uygulanmadığının yine ceza kararı verilmeden değerlendirilip değerlendirilmediğine bakılması gerekir.
- Yine ceza kararında, Söz konusu Tebliğ'in yukarıda metni verilen “Terkin” başlıklı 10 uncu maddesi hükümlerinin ve TCMB İhracat genelgesinin 28 inci maddesinin de dikkate alınması gerekir.
- İhracat bedeli avans olarak ya da süresi içerisinde gelmiş ise, bu hususlarında ayrıca değerlendirilmesi gerektiği de açıktır.
- Daha önce de açıklandığı gibi, söz konusu ceza uygulamadan önce, ihraç edilen eşya ile ilgili 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre fiilin suç olup olmadığı ya da Gümrük Kanunu’na göre daha ağır para cezasına gerektiren kabahat olup olmadığı değerlendirildikten sonra, 1567 sayılı yasaya göre ceza uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Örneğin; 5607 sayılı Kanunun 3/9 maddesine göre *“İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren…”* ihracatçı açısından bakıldığında, gerçekleşen bir ihracat olmadığı için ihracat bedelini yurda getirmesi de beklenemez. İlk bakışta ihracat bedelinin süresi içinde yurda getirilmemesi gibi gözükse de olayda bir kaçakçılık fiili de olabilir.
- Bunların yanında; yolcu beraberinde getirilen Türk Parası ya da dövizin yolcu beraberinde getirilerek ihracat bedeli olmadığı halde nakit beyan formu ile ihracat bedeli olarak beyan edilmesi halinde; bu defa olay 5607 sayılı Kanuna göre değerlendirilemeyeceğinden, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatta göre değerlendirilmesi gerekecektir.

VI. İHRACAT HESABININ KAPATILMASI

Merkez Bankası İhracat Genelgesi'nin 23 üncü maddesine göre; "(1) 4 üncü maddenin dördüncü fıkrasındaki süreler ile özelliği olan ihracat için 7 nci maddedeki ihraç tarihleri ve süreler saklı kalmak kaydıyla, ihracat bedeli dövizlerin (avans dahil) fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi ve İBKB düzenlenmesi halinde ihracat hesabı aracı banka nezdinde kapatılır.

(2) Peşin ödeme ve başka bir ödeme şeklinin peşin ödeme ile birlikte beyan edildiği durumlarda, peşin bedel dâhil ihracat bedelinin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi halinde ihracat hesabı kapatılır.

(3) İhracat bedeli kabulünün, yurda getirme süresi dışında ancak 5 iş günlük ihbar süresi içinde yapılması halinde ihracat hesabı, ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilmeksizin kapatılır. İhracat bedeli kabulünün ihbardan sonra yapıldığı işlemlerde ihracat hesabının kapatılmasına ilişkin talepler doğrudan ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne yapılır.

(4) Uluslararası yaptırımlar çerçevesinde bankaların kabul etmediği ihracat bedellerine ilişkin İBKB düzenlememesi sebebiyle açık kalan ihracat hesapları ihtarname süresi içinde söz konusu hususun yer aldığı banka yazısının ibrazı üzerine ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce kapatılır.

(5) Türk Eximbank ve Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumundan ihracat kredi sigortası konusunda faaliyet göstermek üzere lisans almış sigorta şirketlerince ihracat kredi sigortası kapsamına alınan ihracat bedelinin süresi içinde tahsil edilememesi sebebiyle kapatılamayan ihracat hesapları, anılan banka veya söz konusu sigorta şirketlerince ihraç bedelinin ilgiliye ödendiğinin tevsiki kaydıyla bankalar tarafından terkin edilerek veya ihtarname süresi ile ek süreler içinde kalınması koşuluyla Vergi Daireleri tarafından kapatılır.

(6) Yürürlükteki İhracat Rejimi ve Finansal Kiralama (leasing) Mevzuatı çerçevesinde kiralama yoluyla yapılan ihracatta; sözleşme sürelerinin 180 günden fazla olması ve 180 gün sonunda sözleşmenin vadesi gelmemiş borçları da içermesi, aylık kira ücreti toplamının **15.000,- ABD** Doları veya karşılığı döviz ya da Türk Lirasını geçmemesi halinde kiralananın toplam değeri göz önüne alınmaksızın ihracat hesabı doğrudan bankalarca veya ihtarname süresi ile ek süreler

içinde kalınması koşuluyla Vergi Daireleri tarafından terkin edilerek kapatılır.”

VII. İHRACAT BEYANNAMELERİNİN KAPATILMASI

Gümrükler Genel Müdürlüğünün 19.09.2019 tarihli ve 47757860 sayılı yazısı (İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği-İhracat Beyannamelerinin Kapanmaması-VEDOP Sorgulaması konulu yazısında; “…özellikle parsiyel yüklemelerde daha çok yaşanan sorunların yükümlüsünce teslim edilen son çıkış gümrüğüne çıkış ihracat evraklarının görevli tarafından geç işlenmesi ya da işlenmemesi, unutulması gibi hatalar nedeniyle teyit alınamadığı belirtilerek söz konusu işlemlerin kişi insiyatifine bırakılmayarak sistemsel çözüm üretilmesi talep edilmektedir.

TIR karnesi işlemlerinde (parsiyel yükleme yapılan durumlar da dahil olmak üzere) tek bir karne numarası ile işlem gerçekleştirilmektedir. Bu itibarla, çıkış gümrük idaresinde TIR ihracat özet beyanları ilişkilendirilmiş TIR karnesinin onay işlemi tamamlanıp karneyle ilişkili aracın Kara Kapıları Taşıt Takip Programından saha çıkışı gerçekleştiğinde ilgili TIR Karnesiyle ilişkilendirilen tüm özet beyanlar ve buna bağlı tüm ihracat beyannameleri sistem tarafından otomatik olarak kapatılmakta olup kapatma işlemi kişi inisiyatifinde bulunmamaktadır.

NCTS transit İşlemlerinde ise aracın Kara Kapıları Taşıt Takip Programından saha çıkışı gerçekleştiğinde ilgili transit beyannamesine bağlı tüm ihracat beyannameleri tetiklenmekte olup kişi inisiyatifinde olan işlem bulunmamaktadır.

Deniz yolu ile taşımacılıkta ise çıkış bildirimi yapıldığında ilgili beyannameye bağlı tüm özet beyanlar ve buna bağlı tüm ihracat beyannameleri otomatik olarak kapanmakta olup kapatma işlemi kişi inisiyatifinde bulunmamaktadır.

Bu kapsamda, bahse konu beyanlar ile ilişkili ihracat beyannameleri kapatmaları sistemsel olarak yapılmakta olup, sistemsel tetiklenmeyene rağmen ihracat beyannamelerinin kapanmadığı durumların tespiti halinde beyanname numarası ile Genel Müdürlüğümüze bildirilmesi durumunda gerekli teknik inceleme yapılabilecektir.”

Görüldüğü gibi ihracat beyannamelerinin kapatılması ile ihracat hesabının kapatılması farklı işlemlerdir. İhracat hesabının kapatılması bankalarca yapılır iken, ihracat beyannameleri gümrük idaresince kapatılmaktadır.

VIII. İHRACAT BEDELLERİNİN SÜRESİ İÇİNDE GELİP GELEMEDİĞİNİN TAKİBİ

İhracat bedelleri peşin ve ihracat yapılan firmadan geliyor ise, ihracat bedellerinin gelip gelmediğinin her bir ihracat beyannamesi bazında; 102-BANKALAR HS. ile 120-YURT DIŞI ALICILAR cari hesabı Karşılaştırılarak kolayca takip edilebilir. Bu işlem için gelişmiş yazlım programı var ise, muhasebe raporlamasıyla yapılabilir.

Ancak, ihracat bedelinin vadeli ya da ihracat yapılan başka bir firmadan gelmesi halinde özel bir çalışma yapılarak, 102-BANKALAR HS. Hesabına ihracat yapılan firma dışındaki başka firmadan gelmesi(İhracat Genelgesi 11/1) ya da ihracatçı firmaların yurt dışında bulunan bankalardaki hesaplarından Türkiye'deki bankalardaki hesaplarına ihracat bedeli açıklaması ile yapılan transferlerin bankalarca ihracat bedeli olarak kabulü, söz konusu hesaba ihracatçının Türkiye'deki hesaplarından veya yurt dışındaki başka hesaplarından para transfer edilmediğinin, gümrük beyannamesi tarihinden sonraki 180 güne ait hesap hareketlerini gösterir belgelerin aracı bankalara ibraz edilmesi ve aracı bankaca hesap hareketlerinin kontrolü suretiyle durumu teyit etmesi kaydıyla yapılabilir(İhracat Genelgesi 11/2).

Merkez Bankası İhracat Genelgesi'nin İhracat bedellerinin tahsil şekilleri başlıklı 5 inci maddesinin (4) üncü fıkrasına göre; ***"İhracat bedelinin yolcu beraberinde efektif olarak yurda getirilmesi halinde gümrük idarelerine beyan edilmesi zorunludur."***

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara göre İhracat bedellerinin bankalar kanalıyla yurda getirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün 2016/1 sayılı 15.05.2016 tarihli Nakit Kontrolleri konulu Genelgesine göre; Bankacılık sistemi dışında gerçekleşen ve yolcu beraberinde ülkemize getirilen veya ülkemizden çıkarılan nakit Türk Parası, yabancı paralar ve bunlarla ödemeyi sağlayan; bono, poliçe ve çekler ile seyahat çekleri, posta çekleri, yurt içinde veya yurt dışında yerleşik kuruluşlarca verilen ödeme emri vb. belgelerin giriş ve çıkışına ilişkin usul ve esaslar 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatta düzenlenmiştir.

Buna göre; kuryelerin, seyahat edilen taşıtların veya yolcu beraberi transfer edilen nakdin takibi, kontrolü ile nakitlerin yasadışı yollarla transferinin önlenmesi ve gerektiğinde kayıt altına alınması işlemleri gümrük idaresinin sorumluluğundadır…

Genelgenin Yurt İçine Nakit Girişi 1.1. 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve ilgili Mevzuat Kapsamında Uyulması Gereken Hususlar başlığı altında yolcu beraberinde ihracat bedellerinin getirilebileceğine ilişkin düzenlemelerde; "… 3) Yurt dışından temin edilen krediler ve kişisel sermaye niteliğindeki kıymetler hariç olmak üzere, mal ve hizmet ihracat bedeli, transit ticarete ilişkin kazançlar, yabancı sermaye bedeli veya bankacılık sistemi vasıtası ile getirilenler hariç olmak üzere diğer kaynaklardan temin edilen nakdin gümrük giriş noktalarından yurda getirilmesi serbesttir. Bu nakit EK-1'de yer alan "Nakit Beyan Formu" ile gümrük idaresine beyan edilebilir.

4) Nakit Beyan Formu konusu nakdin, ihracat bedeli veya yabancı sermaye bedeli olarak girişinin yapılabilmesi için; formun "Geliş Sebebi" bölümünde nakdin kaynağının "İhracat" veya "Yabancı Sermaye Bedeli" olduğunun açıkça belirtilmesi gerekir.

5) Nakit Beyan Formları gümrük personeli tarafından elektronik ortamda doldurulduktan sonra üç nüsha olarak yazdırılır. Gümrük personeli ile beyanda bulunan yolcu tarafından imzalanır. Nüshaların ikisi idarede saklanır, üçüncüsü ise yolcuya verilir.

6) Bankalar tarafından, Nakit Beyan Formları ile ilgili talep edilen bilgiler gümrük idarelerince gecikmeksizin karşılanır."

Merkez Bankası İhracat Genelgesi'nin İhracat bedelinin diğer yöntemlerle tahsili başlıklı 13 üncü maddesine göre; "İhracat bedellerinin tahsil şekilleri başlıklı 5 inci maddesinin (4) üncü fıkrasına göre***; "(2) İhracat bedeli olarak tevdi edilen çeklerin yurda girişinde gümrük idarelerine beyan edilme zorunluluğu yoktur".***

SONUÇ

Her bir ihracat beyannamesinin kapanma tarihi olan, Fiili İhraç Tarihinden itibaren, ihracat bedelinin, 180 gün içerisinde getirilmesi ve %30 unun bankalara bozdurularak İBKB düzenlenmesi gerekmektedir.

İhracat bedelleri yukarıda metni verilen Terkin hükümleri çerçevesinde; doğrudan bankalarca ya da vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne bildirilmeksizin doğrudan bankalarca; **15000 USD doları ya da eşiti terkin edilir.**

Yine ihracat bedellerinden indirimler(ihracatla ilgili navlun, sigorta primi, komisyon, ardiye, depolama, antrepo, gümrük resmi, harç ve faktoring masrafları ile uluslararası para piyasalarında geçerli faiz oranlarını geçmemek üzere iskonto giderleri gibi masraflar için yapılacak indirimler ile konsinyasyon yoluyla ihraç edilen mallarla ilgili nakil, muhafaza, bakım ve fümügasyon, rafa (maniplasyon), satış ve benzeri masrafların ihracat bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılır.

Belirtmek gerekir ki; İthalat bedellerinin ihracat bedelinden mahsup işleminde kullanılabilmesi için ithalat konusu malların serbest dolaşıma giriş tarihi ile ihraç konusu malların fiili ihraç tarihi arasında azami 180 gün olması gerekir. Ancak, bu maddenin yedinci fıkrasında belirtilen Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihraç edilecek bir ürün için ihracat öncesi yapılan ithalatta, ithal edilen malların serbest dolaşıma giriş tarihi ile ihraç konusu malların fiili ihraç tarihi arasında 180 günden fazla süre bulunması halinde dahilde işlem izni için (Dahilde İşleme İzin Belgesi, Dahilde İşleme İzni) Ticaret Bakanlığınca verilen sürenin (söz konusu sürenin ilgili mevzuat hükümlerince uzatılması halinde verilen ek süre de dahil olacak şekilde) mahsup işlemlerinin yapılmasında ihraç ve ithal arasındaki azami süre olarak dikkate alınması mümkündür(MB İhracat Genelgesi m.25).

Dış ticaret mevzuatı hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin esaslar **Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.**

Gemi ihracatına ilişkin gemi yapım sözleşmesinin ifası kapsamında ve söz konusu sözleşme süresi içerisinde ilgili ithalatın gemi yapımı için gerçekleştirildiğinin satış sözleşme, kesin veya proforma fatura, GB örneği/GB bilgileri, banka hesap özeti gibi belgelerle aracı bankaya tevsik edilmesi ve ihracatçıdan söz konusu ithalat bedellerinin başka bir ihracat bedelinin mahsubunda kullanılmadığına ve kullanılmayacağına ilişkin yazılı beyan alınması koşuluyla söz konusu ithalat bedellerinin gemi ihracatına ilişkin bedellerden mahsubu mümkündür. (MB İhracat Genelgesi m.25).

Bu çerçevede, İhracat hesabının bankalarca kapatılabilmesi için GB örneği/GB bilgileri, ilgili İBKB'ler, satış faturası ile indirim ve mahsup konusu belgelerin aracı bankaya ibrazı zorunludur. (MB İhracat Genelgesi m.25 .md.). İhracat beyannamesinin gümrük açısından kapatılması ile

ihracat hesabının kapatılması farklı işlemler ve farklı anlamlar taşıdığının da unutulmaması gerekir.

İhracat bedelinin tahsilinden ve ihracat hesabının yurda getirme süresi içinde (ek süreler dâhil) kapatılmasından ihracatçılar, ihracat bedelinin faktoring şirketinin yurt içi kaynaklarından ödendiği faktoring işlemlerinde faktoring şirketi sorumludur. Ancak, 2004/12 sayılı Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ kapsamında aracılı ihracat sözleşmesine dayanılarak gerçekleştirilen ihracat işlemlerinde, aracılık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde imalatçı ve tedarikçi şirketler sorumludur. Bu kapsamdaki aracılık sözleşmelerinin, GB tescil tarihini takip eden 10 iş günü içerisinde aracı bankaya ibrazından sözleşmenin tarafı olan dış ticaret sermaye şirketi statüsünü haiz şirket sorumludur.(MB İhracat Genelgesi m.26 .md.).

Merkez Bankası İhracat Genelgesinin İhracat bedelinin tahsili ve kabulü 8 inci maddesine göre; *“(7) İhracatçının hesabına yurt dışından transfer edilen ihracat bedelinin İBKB düzenlenmeden başka bir hesaba transfer edilmesi veya efektif olarak alınması halinde; hesaba ilk transfer edilen bedelin yurt dışı kaynaklı olduğunun transferin geldiği bankanın; tutar, transfer tarafları ve ilgili açıklamalar ile SWIFT mesajını içeren yazılı beyanının ibrazı ve bedelin ihracat işlemi ile ilgili olduğunun satış sözleşmesi, kesin veya proforma fatura, GB örneği/GB bilgileri, banka hesap özeti gibi belgelerle tevsik edilmesi, 2018-32/48 sayılı Tebliğ’de yer alan süre ile ilgili hükümlere aykırılık oluşmadığının tespit edilmesi, işlem ve kişilerle ilgili uluslararası yaptırımların dikkate alınması ve başka bir bankaya bedelin yurt dışından geldiğine ilişkin bu kapsamda yazı verilmediğinin tevsiki* ***kaydıyla söz konusu bedelin ihracat bedeli olarak kabulü mümkündür****. Diğer taraftan, ihracatçı tarafından, DAB düzenlenmesinin talep edilmesi halinde yukarıda belirtilen şartlar yanında ihracatçının hesabına yurt içindeki başka bir hesaptan* ***söz konusu tutar kadar dövizin veya Türk lirasının tekrar transfer edilmesi kaydıyla DAB düzenlenmesi mümkündür.”***

TCMB - İhracat Genelgesi’nin İhracat bedellerinin transferi başlıklı 11 inci maddesine göre; “ (1) GB'de kayıtlı alıcı firma veya bu firma dışındaki gerçek veya tüzel kişiler tarafından yurt dışından havale olarak gönderilen dövizin, herhangi bir referans veya fatura numarasıyla irtibatlandırılmış olup olmadığına bakılmaksızın ihracatçının beyan edeceği GB konusu ihracatın bedeli olarak kabulü mümkündür. Ancak, serbest bölgelerdeki bankalar aracılığıyla yapılan havalelere istinaden döviz kabulü, sadece GB’de alıcının bulunduğu ve malın gideceği yer olarak serbest

bölgenin gösterilmesi halinde yapılabilir. Serbest bölgeler dışındaki başka ülkelere yapılan ihracat bedelinin serbest bölgeden gönderilen havaleye istinaden kabulü yapılamaz.”

1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun 3’ncü maddesine göre;*”... Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını 1 inci maddeye göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları* ***kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar.*** ***İdarî para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir.*** ***Ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde iki buçuğundan fazla olamaz…”*** hükmü gereğince ceza uygulanacağı anlaşılmaktadır. Bu idari para cezasını verme yetkisi Cumhuriyet Savcılıklarındadır. Cumhuriyet savcılığında verilecek cezanın tebliğinden itibaren 15 günlük yasal süre içerisinde, Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz hakkı bulunmaktadır.

Dış alım ve dış satış işlemlerinde gümrük mevzuatı yanında, kambiyo mevzuatına da uygulanması zorunludur. Gümrük mevzuatındaki kabahatlere verilecek para cezaları ile kambiyo mevzuatında para cezaları arasında şartları oluşmuş ise, “Gümrük-Kambiyo-Suç gelirlerinin Aklanması ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ” ile “Vergi-Muhasebe Mevzuatı” açsından da değerlendirmesi gerekir. Görüldüğü gibi mevzuatın dağınıklığı çok sayıda uzmanlık gereken mevzuatı ilgilendirmesi gibi nedenle uygulamanın içinde olanların doğru karar vermesini zorlaştırmaktadır.

Bu düzenlemeler karşısında, 1567 sayılı yasa ihracat bedellerinin yurda getirilmesi ile sınırlı değildir. İthalat ile de ilgilidir. İthalatla ilgili daha önce verdiğimiz örneklerden de görüleceği gibi, dahili vergileri az ödemek ya da örtülü kazanç dağıtımı amacıyla yapılmış olabilir. Özellikle mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalatta, eşya bedelinin gönderilip gönderilmediğinin takibinin iyi yapılmaması ya da serbest döviz transfer şeklinde yapılan transferlerin ithalatlarla ilişkilendirilememesi ya da ithalatçının tedarikçisi olmayan yurt dışındaki firmalara transit ticaret dışında para gönderilmiş olması gibi hususların araştırılması gerekir. Bu bağlamda, dış ticaretle uğraşan firmalar, farkında olmadıkları gümrük vergileri ve para cezaları ve diğer yaptırımlarla karşılaşmamak için, Devlet tarafından yapılacak denetimlere kendilerini hazırlamak ve işletme mantığı içinde, kar ve maliyet analizi yaparken farkında olmadan gümrük ve dış ticaret hukuku

içinde kalıp kalmadıklarını iç denetim metoduyla ya da denetim hizmeti satın almak suretiyle denetletmek zorundadırlar.

KAYNAKÇA

- 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun
- 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu
- 4458 sayılı Gümrük Kanunu
- 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin (İhracat Bedelleri Hakkında) (No: 2018-32/48) Tebliğ
- İhracat genelgesi
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün 2016/1 sayılı Genelgesi (Nakit Kontrolleri)
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi Esas: 2017/ 2973 Karar: 2018 / 1906 Karar Tarihi 26.02.2018

[1] 32 sayılı kararın 3/d) maddesine göre 25.000 TL'yi aşan Türk parasının yurt dışına çıkarılması Bakanlıkça belirlenecek esaslar dahilinde yapılır. 32 sayılı kararın 4/f maddesine göre 10.000 Avro veya eşitini aşan efektifin yurt dışına çıkarılması Bakanlıkça belirlenecek esaslar dahilinde yapılır.

[2] Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün 2016/1 sayılı Genelgesi (Nakit Kontrolleri)

[3] Yargıtay 19. Ceza Dairesi Esas: 2017/ 2973 Karar: 2018 / 1906 Karar Tarihi 26.02.2018

Sefa Yayla Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri

Mevzuatlara Dönmek İçin Tıklayınız. **Resmi Gazete İçin Tıklayınız.**